

millî Eğitim

National Education

yaz/summer 2011 • yıl/year 40 • sayı/number 191

Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Education and Social Sciences

Üç Ayda Bir Yayınlanır/Published Quarterly

Hakemli Bir Dergidir/A Refereed Journal

ISSN-1302-5600

Millî Eğitim Bakanlığı Adına Sahibi/The Publisher by Ministry of National Education

Ömer DİNÇER

Yayın Yönetmeni/General Director

Aziz ZEREN

Yayımlar Dairesi Başkanı/Director Proxy of Publication Department

Yazı İşleri Müdürü/Editor in Chief

Arif BÜK

Şube Müdürü/Department Manager

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Ülker AKKUTAY

Prof. Dr. Ahmet İNAM

Prof. Dr. Ali Fuat BİLKAN

Prof. Dr. Hafize KESER

Prof. Dr. Yakup ÇELİK

Ön İnceleme Kurulu/Pre-evaluation Committee

Şaban ÖZÜDOĞRU

Dr. Macit BALIK

Diğer EŞİTGIN

Redaksiyon-Düzeltil/Redaction-Correction

Şaban ÖZÜDOĞRU

Aysun İLDENİZ

Çağrı GÜREL

Dr. Macit BALIK

İngilizce Danışmanı/English Adviser

Faruk NORŞENLİ

Haberleşme ve Koordinasyon/Communication

Şaban ÖZÜDOĞRU (sozudogru@meb.gov.tr)

Kapak Tasarım / Graphics-Design

Hakkı USLU

Dizgi/Composition

Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü

Adres/Address

MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığı Teknikokullar / ANKARA

e-mail: med@meb.gov.tr web: http://yayim.meb.gov.tr

Tel/Phone: (0 312) 212 81 45 - 4154-4152 Fax: (0 312) 212 81 48

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları / Ministry of National Education Publications : 5680

Sürelî Yayınlar Dizisi / Periodicals Series : 281

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığının 10/02/2011 tarih ve 0580 sayılı oluru ile 5.000 adet basılmıştır.
The journal was printed 5.000 pieces with the date of 10/02/2011 and the number of 0580 of Publication Department Office of
Ministry of National Education.

Hakem Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Abdullah TOPÇUOĞLU • Selçuk Ün.v./Konya
Prof. Dr. Abdullah UÇMAN • Mimar Sinan Ün.v./İstanbul
Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU • Adnan Menderes Ün.v./Aydın
Prof. Dr. Ahmet KIRKILIC • Atatürk Üniversitesi/Erzurum
Prof. Dr. Ayfer KOCABAŞ • Dokuz Eylül Üniversitesi/İzmir
Prof. Dr. Ayla OKYAY • Marmara Üniversitesi/İstanbul
Prof. Dr. Ayşe AKYEL • Boğaziçi Üniversitesi/İstanbul
Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU • Hacettepe Ün.v./Ankara
Prof. Dr. Ersoy TAŞDEMİRCİ • Erciyes Üniversitesi/Kayseri
Doç. Dr. Erkan PERŞEMBE • Ondokuz Mayıs Ün.v./Samsun
Prof. Dr. Fazıl CÖKÇEK • Ege Üniversitesi/İzmir
Prof. Dr. Hüseyin AKYÜZ • Atatürk Üniversitesi/Erzurum
Prof. Dr. Kâzım YETİŞ • İstanbul Üniversitesi/İstanbul
Prof. Dr. Kurtuluş KAYALI • Ankara Üniversitesi/Ankara
Prof. Dr. Muhsin MACİT • Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Van
Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR • Gazi Üniversitesi/Ankara
Prof. Dr. Mustafa ERGÜN • Afyon Kocatepe Ün.v./Afyonkarahisar
Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK • Gazi Üniversitesi/Ankara
Prof. Dr. Murat ÖZBAY • Gazi Üniversitesi/Ankara
Prof. Dr. Mustafa KURT • Marmara Üniversitesi/İstanbul
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN • İstanbul Üniversitesi/İstanbul
Prof. Dr. Nazan BEKİROĞLU • Karadeniz Teknik Ün.v./Trabzon
Prof. Dr. Ömer ERGİN • Dokuz Eylül Üniversitesi/İzmir
Prof. Dr. Ömer Faruk HUYUGÜZEL • Ege Üniversitesi/İzmir
Prof. Dr. Ömer Naci SOYKAN • Mimar Sinan Güzel San. Ün.v./İst.
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU • Selçuk Üniversitesi/Konya
Prof. Dr. Şükrü Haluk AKALIN • TDK/Ankara
Doç. Dr. Mehmet KORKMAZ • Gazi Üniversitesi/Ankara
Prof. Dr. Vehbi ÇELİK • Fırat Üniversitesi/Elazığ

Bu Sayının Hakemleri/Guest Advisory Board

Prof. Dr. Murat ÖZBAY
Prof. Dr. Hayati AKYOL
Prof. Dr. Durdu Mehmet ZENGİN
Prof. Dr. Nevzat KAVCAR
Prof. Dr. Nazan AKSOY
Prof. Dr. Tuna ERDEM
Prof. Dr. Murat ÖZBAY
Prof. Dr. Canan NAKİBOĞLU
Prof. Dr. Musa ŞAHİN
Prof. Dr. Yücel OĞURLU
Prof. Dr. Burhan AYKAÇ
Prof. Dr. Yasin VAROL
Prof. Dr. İbrahim YILDIRAN
Doç. Dr. Suat UNGAN
Doç. Dr. Eyyüp COŞKUN
Doç. Dr. Gıyasettin AYTAŞ
Doç. Dr. Vedat SAVAŞ
Doç. Dr. Mustafa ORCAN
Doç. Dr. Dolunay ŞENOL
Doç. Dr. Servet KARABAÇ
Doç. Dr. İlhan GÜNBAĞI
Doç. Dr. Ayşe DEMİRBOLAT
Doç. Dr. Semiyha TUNCEL
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESENKAYA
Yrd. Doç. Dr. Zafer ÇAKMAK
Yrd. Doç. Dr. Salih ŞAHİN
Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman İLGAN
Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKDAL
Yrd. Doç. Dr. Hatice DEMİRKAYA GEDİK
Yrd. Doç. Dr. Nihat ŞİMŞEK
Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖZBEK
Yrd. Doç. Dr. Cemali ÇANKAYA

Millî Eğitim dergisi TÜBİTAK ULAKBİM Türkçe veri tabanında yayımlanmaktadır.

Abonelik Koşulları

Derginin yıllık abone bedeli 20 TL.dir. Abonelik için yıllık abone bedelinin Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü adına T.C. Ziraat Bankası Elmadag Şubesi 2016676/5016 no'lu hesabına yatırılarak makbuzun ve açık adresinizin Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü Bahçelievler Mah. Miraç Cad. Hasanoğlan-Elmadag/ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Abone- dağıtım
Halil İbrahim KINACI (0312) 866 22 01 / 246

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE EĞİTİM MODELİ TASARIMI

Abdurrahman KARABULUT*

Musa MARUL**

Özet

Bu çalışmada Türkiye'deki eğitim sistemi, mesleki ve teknik eğitim sorunları, kalifiyeli insan gücü yetiştirme ve çok amaçlı lise modeli yaklaşımı üzerinde durulmuştur.

Teknolojideki hızlı gelişmeler günümüzdeki mesleklerin yeniden gözden geçirilmesini gerekli kullmaktadır. Buna bağlı olarak yeni meslek türlerini ortaya çıkarmıştır. Türkiye'deki mesleki eğitim sistemi anlayışı kalıplaşmış eğitim sistemi anlayışıyla devam ettiği için bu liselere giden öğrencilerin günümüz ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Mesleki eğitim sistemi içindeki okullar teknolojik gelişmelere ayak uyduramadığından bu okullardaki öğrencilerin başarı seviyesi düşük olmasına neden olmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'deki mesleki ve teknik liseler ve genel liseleri tek çatı altında toplayıp çok amaçlı lise modeli programı tasarlanmıştır. Günümüzdeki ve gelecekteki insan gücü profili ortaya çıkartılmıştır. Mesleki ve teknik eğitim programının günümüzdeki ve gelecekteki ihtiyaçları göz önüne alarak yeniden tasarlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim modeli, mesleki ve teknik eğitim, çok amaçlı lise modeli

Giriş

Mesleki ve Teknik Eğitim (MTE) planlamasında göz önünde bulundurulacak hususlar; MTE alanında ülke ihtiyaç ve imkânlarının belirlenmesi, yetiştirilecek kalifiyeli insan gücü portfresinin çıkarılması, atıl kapasitenin değerlendirilmesi ve sanayi ile işbirliğinin teoriden pratiğe geçirilmesiyle olur. Bu hususların yerine getirilebilmesi için çok amaçlı lise modeline dayalı bir eğitim stratejinin kullanılması gerekmektedir.

İnsan kaynakları bilim, teknoloji ve iş hayatındaki değişime uygun olarak ihtiyacın karşılanabilmesi için sürekli bir şekilde programların güncellenmesi ve geliştirilmesine günümüzde ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir[Tayan, 1996:1].

Mesleki öğretim programları birey, toplum ve iş hayatının ihtiyaçlarına duyarlı olmalı ve gelişen teknolojiye uygun olarak sürekli bir şekilde sistemli olarak yenilenmelidir. Teknoloji ve iş hayatı değişirken programlar aynı kalırsa ihtiyaçlar karşılanamaz. Çünkü yapılan işin ve eğitim ihtiyacının değişmesi, eğitim programlarının da değişmesine neden olmaktadır.

* Yard. Doç. Dr., Teknik Eğitim Fakültesi, Makine Eğitimi Bölümü, Afyonkarahisar

** Teknik Eğitim Fakültesi, Makine Eğitimi Bölümü, Afyonkarahisar

◆ Abdurrahman Karabulut / Musa Marul

Çok amaçlı lise modellerinde, değişikliklere hızlı bir biçimde cevap veren, esnek bir yapıya sahip olması nedeniyle Endüstri Meslek Liseleri (EML)'lerde yaşanan kalifiyeli iş gücü yetiştirme, teknolojinin gerisinde kalma sorunlarını ve ülkenin kalkınmasını sağlama noktasında çok amaçlı lise modelleri tercih edilmelidir.

Günümüzde insan gücü portresi gelişen teknolojinin ve sanayinin taleplerine göre şekillenmektedir. Son yıllarda el becerisi /beden gücüne sahip insan yerine, bilgiye ulaşabilen, bilgiyi sorgulayan, teknolojinin kullanılması ve beyin gücüyle yorum yaparak ortaya çıkan problemlere çözüm üretebilen, bir teknik eleman modeline ihtiyaç vardır(Mc Farland ve Vickers 1994:7-18).

Genellikle ülkemizde teknolojinin gelişmesinde endüstrinin önemi büyüktür ve endüstrinin ihtiyacı olan nitelikte insan gücü yetiştirmede geride kalmıştır. Endüstride ki problemler kangren olmaya başladığında MTE' de yenileştirme ihtiyacı duyulmuş, adeta endüstri MTE 'yi yönlendirmiştir. Oysaki MTE' de alanında yetiştirilecek insan gücü endüstrinin sadece bugünkü ihtiyaçlarına göre değil ülkenin gelecek ihtiyaçlarına göre de yetiştirilmelidir. Bu sebeple çok amaçlı lise modeli leriye yönelik planlı bir şekilde uygulanmalıdır.

Orta dereceli meslek okullarına talep durma noktasına gelmiş, birçok bölüm, hatta okul kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. İlköğretimde, öğrencilerin bilimsel olarak mesleğe yönlendirilmesi yapılmadığı gibi, meslek lisesi mezunlarına yüksek öğretime geçişte getirilen kısıtlamalar bu sonucu doğurmuştur. MTE yükseköğretim kurumlarının öğrenci kaynağı Endüstri Meslek Liseleri (EML) olduğuna göre buna bağlı olarak yüksek öğretime gelen öğrenciler de istenilen seviyenin çok altında kalmıştır[Mahiroğlu, 1996].

Sanayileşmenin en önemli şartlarından biri olan mesleki eğitim sistemimizin biran önce faydalı ve işler hale gelebilmesi için çok amaçlı lise modeline geçilmesi gerekir. Lise eğitim sistemimizin baştan sona yeniden düzenlenmesi sağlanması gerekmektedir. Çok amaçlı lise modelin de genel ve mesleki eğitim ayrışması kaldırılarak geniş tabanlı bir sektörel eğitim verdiği için, mezunlar ortak bir kültür eğitimiyle gelişecek hem çalışma yaşamı hem de yüksek öğretimin gerektirdiği yeterliliklere donatılmış olacaktır. Çok amaçlı lise modeliyle sanayinin ve toplumun ihtiyaçlarına göre öğrenci yetiştirilmiş olacaktır.

2. Mesleki ve Teknik Eğitimde temel sorunlar

Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitim sisteminde yaşanan sorunları ve bunların yansımalarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür. Özellikle büyük sanayi işletmeleri gereksinim duydukları ara kademe İnsan kaynaklarını bulmada sıkıntı yaşamaktadırlar. Ortaöğretimdeki öğrencilerin %65'inin mesleki ve teknik liselerde, %35'inin genel liselerde öğrenim görmesi hedeflendiği halde, bu oranlar şu anda tersine işlemekte ve bir türlü değiştirilememektedir[MTE, 1997]. Bireylerin mesleki eğitimlerinin yanı sıra, temel eğitimlerinde de ciddi yetersizlikler gözlenmektedir. Mevcut meslek lisesi programlarında çalışanların akıl yürütme, iletişim, sorun çözme, takım çalışması, verimlilik, kalite bilinci vb. konularda işlevsel bir anlayış geliştiremedikleri gözlenmektedir. Okulda verilen kuramsal eğitim ile işyerlerinde yapılan uygulamalı eğitim birbirini tam olarak desteklememektedir. Özellikle işyerlerindeki pratik çalışma ve stajlara gereken önemin verildiği söylenemez. Mesleki ve teknik liselerde yetişen elemanlar nitelikli ve çok yönlü değildirler. Öğrenciler, genel olarak dar alanlarda ve günü geçmiş programlar ve bilgilere dayalı bir eğitim almakta, bu yüzden işin güncel yönlerini ve bütünü görmeye güçlük çekmektedirler. Mesleki ve teknik eğitime karşı gerek kamuoyunda gerekse öğrencilerde yeterli ilgi yoktur. İlgi geliştirmeye dönük çabalar yetersiz ve etkisiz kalmaktadır. Sorunun tarafı olan paydaşlar bile kendilerinin olası katkı ve katılımlarını somutlaştırmada güçlük çekmektedirler. Okulların büyük bir tesis, donanım ve malzeme eksikliği vardır; üstelik bunları kendi kaynaklarıyla karşılamaları olanaklı görünmemektedir. Bazı işletmelerin destek ve yardımları ise sınırlı kalmakta ve sürekliliği sağlama konusunda güçlük çekilmektedir. Dahası, eldeki kaynakların verimli kullanıldığı da söylene-

mez. İlköğretimden başlayarak mesleklerin tanıtımı ve rehberlik alanında çalışmalar yapılmasına karşın bunlar göstermelik kalmakta ve işlevsel bir katkı sağlamamaktadır. Günümüz dünyasındaki yoğun gelişmeler okullarda verilen eğitim programlarını hızla geçersiz hale getirmekte, bu da yaşam boyu öğrenme ya da sürekli eğitimi zorunlu kılmaktadır. Mesleki ve teknik liselerin ülke genelindeki dağılımı denge-siz olduğu gibi, var olan bölümler de bölgesel ve sektörel gereksinimlere uygun değildir. Çeşitli paydaşlarca yürütülen mesleki eğitim çalışmaları genelde bağışlara dayanan ve birbirinden kopuk olan uygulamaları içerdiği için istikrar ve uyum sağlanamamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendi bünyesindeki projelerin eşgüdümü de yeterli değildir. Uluslararası kuruluşlardan alınan borç ve hibe kaynaklarla birçok proje yürütülmekte fakat bunların hiçbiri sistemi köklü bir reformdan geçirmeyi hedeflememektedir. Yerel ve ulusal düzeydeki mesleki eğitim kurulları, yalnızca danışma ağırlıklı bir işlevi yerine getirecek biçimde işletilmekte; bu kurulların öze ilişkin karar alma gücü ve sorumluluğu ikinci plana atılmaktadır. Sistemdeki okul örgütlenmesi, çeşitli hedef kitlelere geniş tabanlı sektörel eğitim verecek ve kaynakları daha verimli kullanmaya olanak tanıyacak "çok amaçlı lise" modeline göre yeniden düzenlenmelidir. En azından, var olan okulların ve bölümlerin bu açıdan ayıklanmasında yarar bulunmaktadır.

3. Mesleki ve Teknik Eğitimde Kullanılan Teknoloji

Günümüzde teknoloji çok hızlı bir biçimde gelişmektedir. Mesleki ve teknik eğitim veren okullar, sağlanan maddi imkânlarla yeni teknolojileri takip edememektedir. İhtiyaçlara göre yeni meslekler ortaya çıkmaktadır. İşletmeler teknolojilerini rekabet edebilmek için yenilemektedirler. İşletmelerle işbirliği çerçevesinde ihtiyaç duyulan mesleki ve teknik eğitimleri hazırlanan çok amaçlı lise modeli programları, işletmelerinde yeni teknolojisini kullanarak sanayinin istediği kalifiye iş gücünün yetiştirilmesi sağlanacaktır.

4. Mevcut Endüstri Meslek Liselerinde Kullanılan Müfredatlar

Meslek liselerinde kullanılan hali hazırdaki programlar bu çalışmanın ortaya konması için temel teşkil etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği çerçeve paralelinde çok amaçlı lise modeli tasarımı planlanmıştır.

Teknoloji, sanayi ve toplumun ihtiyaçlarındaki gelişmeler mesleki öğretim programlarının yeni teknolojiye ve ihtiyaçlara göre planlanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Programların uygulanabilmesi için ise yeni teknolojiye sahip olmak gerekir. Çok amaçlı lise modeli ile gelişen yeni teknolojiye uygun ihtiyaçlara göre ve bilgi ve beceri alanında mesleki ve teknik eğitim verilebilecektir [Wilson, 1994].

Dünyada bilgi toplumuna geçişte, değişimler yaşanırken ortaya çıkan yeni problemlere, işgücüne aranan yeni niteliklere hala eski programlarla cevap verilmeye çalışılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim alanında yapılan reform çalışmaları da derinliği olmayan, geçici iyi niyetli gayretlerle olmaktan öte yana gidememektedir. Günümüzdeki mesleki ve teknik eğitim (MTE) yapımız 1930' larda oluşturulan omurga üstünde durmaktadır [Kılıç, 1998:17].

Bugün orta öğretim seviyesindeki gençlere derinlemesine meslek kazandırma çalışmaları günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermemektedir

Endüstrinin ve bireylerin ihtiyaçları göz önüne alındığında mesleki ve teknik eğitim için çok amaçlı lise modeli uygun olduğu gerçektir. Meslek standartlarına göre meslek ve alt meslek dalları belirlenmiştir. Endüstri meslek liselerinde ve genel lisede okutulan meslek dersleri dikkate alınarak teknik bilimlerin alt meslek dallarına ait programlar oluşturulmuştur ve bunlarla ilgili kriterler belirtilmiştir.

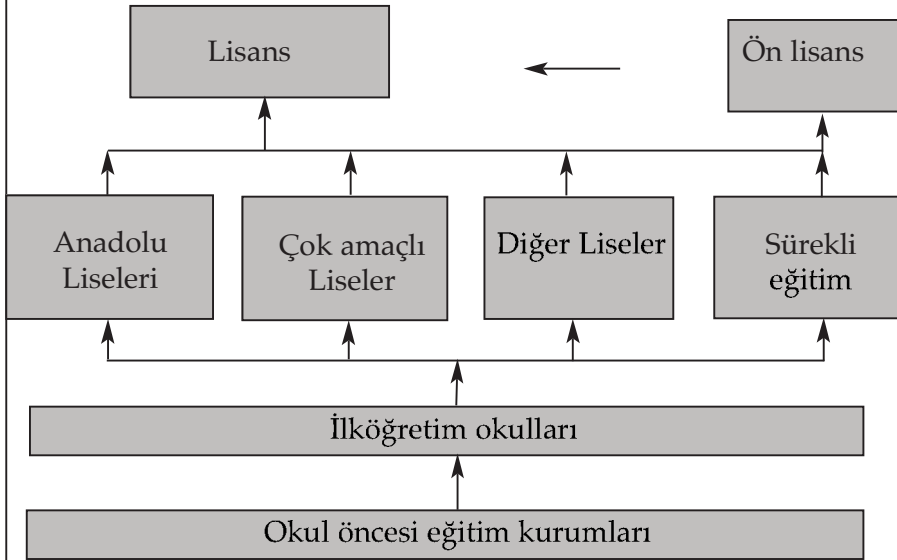
5. Çok Amaçlı Lise Modelinin Belirlenmesi

Şekil 2'de görüldüğü gibi ülkemizde bugün "çok başlı" öğretim sistemi yerine şekil 1'deki gibi "çok amaçlı" lise modeli yaygınlaştırılmalıdır. Türkiye'de mesle-

ki ve teknik eğitim genel eğitimden soyutlanmamalıdır. Aksine genel eğitimle iç içe girmelidir. Gelecekte teknolojinin gelişmesiyle ortaöğretim öğrencilerine kazandırdığı becerilerin istihdamları için yeterli olmayacağı daha fazla sayıda öğrenci belirli becerileri almak için meslek yüksek okullarına devam etmek zorunda kalacaktır. Bu durumda, ortaöğretimdeki gelişmeler, genel eğitim veren orta öğretim kurumlarında meslek derslerini, meslek okullarında da genel eğitim derslerinin artırılması şeklinde kendini gösterecektir.

Türkiye gelecekte ortaöğretim ile meslek yüksek okulları arasında daha iyi bir bütünleşmeyi ön gören eğitim sistemine geçme ihtiyacı hissedecektir. Kısaca bütün öğrencilerin nitelikli eğitim alabilmeleri ve iş hayatına hazırlanabilmeleri için mesleki ve teknik eğitim ve genel eğitim çok amaçlı lise modeli ile bütünleştirilmelidir

Çok amaçlı lise modelindeki eğitim programları, esnek bir yaklaşımı ön görmekle birlikte, temelde bölümlere dayalı olarak sunulmaktadır. Bu bölümlerin her biri, belli uzmanlık alanlarıyla daha yakından ilişkilidir. Temel eğitimdeki yönlendirme çalışmalarından sonra kendileri için uygun bir alan belirleyen öğrenciler, çok amaçlı liseye geldiklerinde öncelikle seçtikleri alanla ilgili bölümlere gitmelidirler. Kuşkusuz bu sürecin sağlıklı ilerleyebilmesi için öğrencilere bölümler hakkında bilgi verilmelidir. Buradaki önerilen modelde üç bölüm yer almaktadır. Sosyal bilimler, Sayısal bilimler ve Teknik bilimlerdir.

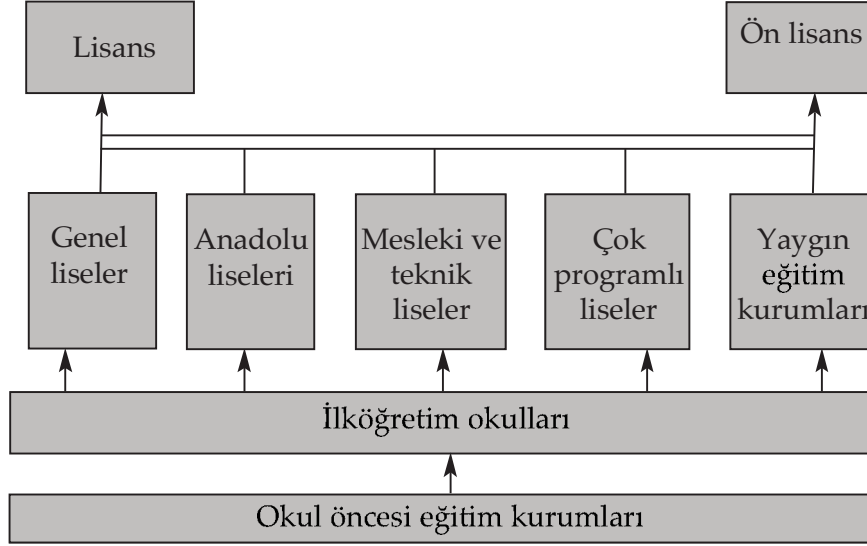

Şekil 1. Çok amaçlı lise modeli tasarımı

Türk eğitim sisteminin bugünkü yapısı örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim okulları, orta öğretim okulları ve yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim ise, genel olarak örgün eğitim sisteminin dışında kalmış kişilere verilen eğitim hizmetlerini kapsamaktadır.

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler bilgi çağına yol açmıştır. Bilgi üretimindeki bu yoğunluk ve bilgi hızlıkları insan yaşamını tüm yönleriyle etkilemektedir. Son yıllarda, en gelişmiş ülkelerin dahi ummadıkları hatta hayal bile edemedikleri bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler, uygarlık dünyasına önemli katkılar ve kolaylıklar sağlamış olma yanında, insanların duygu dünyalarını kar-

maşık bir hale getirmiş, beklentileri değiştirmiş; toplumsal ilişkiler yeni boyutlar kazanmış, Ülkeler arasında gelişmişlik bakımından mesafeler daha da büyümüştür.

Şekil 2. Türk eğitim sisteminin şematik görünümü

Bu durum gelişmiş ülkeleri daha çok tedirgin etmiş; kalifiyeli ve bilgili kişileri yetiştirmek için gelişmiş ülkeleri yeni arayışlara yöneltmiş; bu konuda özellikle mesleki ve teknik eğitim araştırmaları ve reformlar süreklilik kazanmıştır[Tabbron,G, Yang, J].

Ülkeler çağdaş teknolojilerin gerektirdiği bilgi toplumunu oluşturma yolunda mesleki eğitim sistemlerini sürekli yenilemektedir. Kalkınmış ülkelerin gelişmelerindeki en önemli etkinin, insan gücü kaynaklarının eğitime verilen önem olduğu görülmektedir.

Bir meslekte ortaöğretim düzeyinde becerilere dayalı derinliğine mesleki eğitim yerine, sağlam bir akademik temel üzerine genişlemesine bir mesleki eğitim verilmeli ve bu uygulamaları çok amaçlı lise modelinde verebilir(Şekil 1).

Çok amaçlı lise modeli uygulanmasındaki amaç okulların birleştirilmesinden ibaret değildir. Günümüzdeki eğitim programları mesleki ve teknik liseleri çok dar meslek alanlarında yıllardır uyguladıkları programlara son verecektir. Dikkat edilmesi gereken durum okulların ve programların çok amaçlı program yapısı içerisinde dönüşüme uğramasıdır.

Sekiz yıllık eğitim alan öğrenciler orta öğretime geldiklerinde 4 yıl çok amaçlı lise eğitimi almaktadırlar.

Lise 1.sınıfta bir yıl ortak eğitim alan öğrenciler 2. Sınıfta alanlara ayrılmaktadırlar. Sayısal, Sözel ve Teknik bilimler olarak ayrılmaktadırlar. Meslek liselerinin kaldırılması önerilmektedir fakat meslekle ilgili eğitim devam edecektir. Buradaki fark öğrencilerin şekil 1'de çok amaçlı lise modeli tasarımı programıyla çok yönlü bir eğitim almaları ve geniş bir kültüre sahip ve kısa bir yönlendirme eğitiminden sonra her işletmede çalışabilecek kalifiyeli elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır. Alanlarını seçen öğrenciler 2.3.4. Sınıfa kadar kendi alanlarıyla ilgili ve genel eğitim almaları sağlanacaktır.

6. Ortaöğretimde Aşırı Çeşitlenme

Türkiye'nin ortaöğretim sistemi içinde çok sayıda meslek lisesi yer almakta ve bu durum ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Bu zamana kadar, gerçekçi bir eğitim planlaması yapılmadan ve kalkınma hedefi göz önünde bulundurulmadan sürekli yeni meslek liseleri açılma yoluna gidilmiştir. 2008-2009 öğretim yılı itibarıyla, Türkiye'de toplam sayısı 4622'yi bulan 70'den çok mesleki ve teknik lise türü vardır(TÜİK). Bu, dünyanın hiçbir ülkesinde görülmeyen ve açıklaması zor bir durumdur. İşin ilginç yanı, çoğu zaman aynı binada etkinlik göstermek üzere, donanım ve öğretici kadrosu ortak olan üç ya da dört çeşitli mesleki ve teknik lise bulunmaktadır. Bu okullardaki öğrenci sayısının çok az olduğu ve bazılarının da tek sınıftan oluştuğu hesaba katılırsa, aslında bu okulların birer tabeladan ibaret olduğu söylenebilir.

Dahası, ülkemizde neredeyse her meslek için ayrı bir okul açma saplantısına girilmiştir. Kısa meslek kursları ya da hizmet içi eğitim yoluyla kazandırılacak beceriler için bile meslek liseleri açılmıştır. Açıcılık, kuaförlük, terzilikle sekreterlik gibi mesleklerin eğitimini yapmak üzere bağımsız liselerin açılması bunun tipik örneklerindedir. Kaldı ki, bu okullardaki lise eğitiminin niteliği de tartışılmalıdır. Çünkü bu okulları bitiren öğrenciler istihdamdaki hem de üniversiteye girişteki başarıları oldukça düşüktür.

Üniversiteye giden öğrenci sayısının bir meslek lisesi için başarı ölçütü olmadığı ileri sürülebilir. Ancak sormak gerekir: her yerde kursları açılan bu meslekler için üç ya da dört yıl süreli liselere gerek var mı? Öyle görülüyor ki, Türkiye, her mesleğin eğitimini örgün okul sistemi içinde çözümlene saplantısına girmiş ve bu amaçla çok çeşitli orta öğretim kurumları açılmıştır. Bu sorunun çözümü, belli alanlarda ki dar ölçekli mesleki eğitimin yerine çok amaçlı ortaöğretim programları kurularsa sorun çözülmüş olur.

7. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada elde edilen bilgiler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Mesleki ve teknik eğitim verilirken eğitim alanlarının, kolayca bir başka mesleğe uyum sağlayabilecek esneklikte olmalıdır.
- Mesleki eğitim veren okulların düşük seviyeli öğrencilerin okuduğu bir okul olmaktan kurtarılmalıdır.
- Öğrencilere ortak bir kültür kazandırılmalı, bu nedenle Çok Amaçlı Lise Modeli eğitimi sistemine geçilmelidir.
- Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim veren okulların sayısının artması sebebi ile her mesleğe bir okul açılır duruma gelmiş dolayısıyla bu okulların tek çatı altında toplanması gerekmektedir.
- Eski görevini yerine getiremeyen bazı meslek türlerinin eğitim sistemi ile başka mesleklere geçilebilir duruma getirilmelidir.
- Türkiye'deki mesleki eğitim oranının %65 i bulması hedefleri hayata geçirilmelidir.
- Eğitim sistemi öğrencileri ezbercilikten kurtarıp ilerlemecilik eğitim sistemi anlayışına göre yetiştirilmelidir.
- Mesleki ve teknik liselerde okuyan öğrenciler aile ve çevrenin yönlendirmesiyle meslek liselerine gittiği için eğitim programı öğrenciye alan seçme hakkı tanımalıdır.
- Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitim sistemi şekil 1'deki gibi olursa öğrencilere verilen eğitim kalitesi farkı en aza indirilecektir

Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim Modeli Tasarımı ◆

- Dünyada sorun haline gelen mesleki ve teknik eğitimi Türkiye günümüzde ve gelecekte yetiştirilmesi gereken gençliği çok amaçlı lise modeli ile her yönden donanımlı hale getirecektir.
- Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim şekil 2’deki gibi verilmeye devam ederse sanayinin ihtiyaç duyduğu kalifiyeli eleman sıkıntısını gideremeyecek ve mesleki ve teknik lise mezunları Türkiye’de ve Dünya’da vasıfsız işçi statüsünde çalışmaya mahkûm kalacaktır.
- Türkiye’de öğrencilere verilen şekil 2’de eğitim modeli öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır çünkü ÖSYM’nin yapmış olduğu sınavlarda Anadolu ve diğer liseler üstün başarı gösterirken mesleki ve teknik lise mezunları üstün başarı gösteremiyor hatta kendi alanlarına bile zor yerleşiyorlar.

Kaynakça

- ANONYMOUS. (1991). Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimde Gelişmeler, MEB Yayınları, İstanbul.
- KILIÇ, R.(1998). Mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılmasında modüler yaklaşım, Teknik Eğitim Dergisi, s. 17, İstanbul.
- MAHİROĞLU, A.(1996). Teknik Eğitim Fakültesi Mezunlarını İzleme Araştırması, METARGEM Yayınları, Ankara.
- MAHİROĞLU, A.(1998). Yeni öğretmen yetiştirme düzeni, 1. Mesleki Teknik Eğitim Sempozyumu, Karabük Teknik Eğitim Fakültesi, s. 461, Karabük.
- MCFARLAND, L.ve VICKERS M.(1994). The Context and Rationale for the Reform of Vocational and Technical Education, In Vocational and Training for Youth Towards Coherent Policy and Practice, pp 7-18, OECD, Paris.
- METARGEM.(1997). Mesleki Teknik Eğitim, MEB, Ankara.
- TABBRON G., YANG J.(1997).The Interaction between technical and vocational education and training and economic development in advanced countries, Int. J. Educational Development, Vol. 17, No.3, pp. 323-334, U.K.
- TAYAN, T. (1996). Meslek Liseleri Ö.S.Y.S. Kılavuzu, Ankara: MEB Yayınları, s .1. F.Ü.Sosyal Bilimler Dergisi 2006 16 (2).
- WILSON D.N.(1994). Comparative Study of Reforms in the Post-Compulsory Education and Training of Young Adults, Comparative Education, 30(1), pp. 31-38.

THE PLANNING of EDUCATION MODEL AT VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION

Abdurrahman KARABULUT*

Musa MARUL**

Abstract

In this study, Turkey's education system, vocational and technical education issues, qualified manpower and multi-purpose high school model approach has been emphasized.

With technology rapidly advances today's professional needs of the changed and new occupations species have revealed. Accordingly, new types of occupation were uncovered. Stereotypical understanding of the vocational training system in Turkey with an understanding of the education system continues to go to this school does not meet the needs of students today. Vocational training system in which schools can not keep pace with technological developments, the success of the students at these schools has led to low levels.

In this study, multi purpose high schools model was developed by gathering vocational and technical high schools in Turkey under one roof. Manpower profile in today and future was revealed . Necessities of vocational and technical education in today and future was designed.

Key Words: The education model, Vocational And Technical Education, Multi-Purpose High School Model

* Assist. Prof. Dr., Faculty of Technical Education, Department of Mechanical Education, Afyonkarahisar

** Faculty of Technical Education, Department of Mechanical Education, Afyonkarahisar